

CS

EVROPSKÁ BEZPEČNOSTNÍ STRATEGIE

BEZPEČNÁ EVROPA V LEPŠÍM SVĚTĚ

EVROPSKÁ BEZPEČNOSTNÍ STRATEGIE

BEZPEČNÁ EVROPA V LEPŠÍM SVĚTĚ

RADA EVROPSKÉ UNIE

Upozornění

Obsah této publikace, kterou vypracoval generální sekretariát Rady, nijak nezavazuje orgány Evropské unie ani členské státy.

Pro podrobnější informace se laskavě obraťte na službu informací pro veřejnost, která je součástí oddělení Komunikace generálního ředitelství F, na této adrese:

Generální sekretariát Rady
Rue de la Loi 175
BE-1048 Brusel

Fax: +32 (0)22814977
Internetová stránka: www.consilium.europa.eu/infopublic

Široký výběr dalších informací o Evropské unii je k dispozici na internetu. Jsou přístupné na serveru Europa (www.europa.eu).

Katalogové údaje se nacházejí na konci této publikace.

Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie, 2009

ISBN 978-92-824-2416-2

doi: 10.2860/12447

© Evropská společenství, 2009

Rozšiřování tohoto materiálu je povoleno pouze s uvedením zdroje.

Printed in Belgium

VYTIŠTĚNO NA PAPIŘE BĚLENÉM BEZ POUŽITÍ CHLORU

Předmluva

Evropská bezpečnostní strategie byla přijata v prosinci roku 2003 a stala se mezníkem ve vývoji zahraniční a bezpečnostní politiky EU.

EU se tak vůbec poprvé dohodla na společném posouzení hrozeb a stanovila jasné cíle pro prosazování svých bezpečnostních zájmů na základě našich základních hodnot. Nic nevystihuje naše ambice lépe než samotný název strategie: „Bezpečná Evropa v lepším světě“ – právě to je základní cíl naší činnosti.

O pět let později, v prosinci roku 2008, jsem na základě mandátu hlav států a předsedů vlád předložil Evropské radě zprávu o provádění této strategie. Zpráva s názvem „Zajišťování bezpečnosti v měnícím se světě“ byla vypracována ve spolupráci s Evropskou komisí a zkoumá, jak se strategie osvědčila v praxi a co je třeba učinit, aby byla prováděna lépe. Hlavy států a předsedové vlád uvedenou analýzu potvrdili.

Jak se sami přesvědčíte, během krátké doby bylo mnoho vykonáno. V našem úsilí však nesmíme polevit. V rychle se měnícím světě se i nadále potýkáme s mnoha náročnými výzvami.

Jsem přesvědčen, že se Evropa těmto výzvám postaví, stejně jako tomu bylo i v minulosti.

Javier Solana

Generální tajemník Rady EU, vysoký představitel pro společnou zahraniční a bezpečnostní politiku

Zdroj

<i>Strana 3</i>	<i>Rada EU – © Evropská společenství</i>
<i>Strana 10</i>	<i>Rada EU – © Evropská společenství</i>
<i>Strana 15</i>	<i>© ES/ECHO/Adriaan Sullivan</i>
<i>Strana 17</i>	<i>EULEX Kosovo</i>
<i>Strana 25</i>	<i>© Evropská společenství</i>
<i>Strana 28</i>	<i>EUMM Georgia</i>
<i>Strana 38</i>	<i>Rada EU – © Evropská společenství</i>
<i>Strana 43</i>	<i>© Evropská společenství</i>

Předmluva	3
ZPRÁVA O PROVÁDĚNÍ EVROPSKÉ BEZPEČNOSTNÍ STRATEGIE – Zajišťování bezpečnosti v měnícím se světě	7
BEZPEČNÁ EVROPA V LEPŠÍM SVĚTĚ – Evropská bezpečnostní strategie	27

ZPRÁVA O PROVÁDĚNÍ EVROPSKÉ BEZPEČNOSTNÍ STRATEGIE

Zajišťování bezpečnosti v měnícím se světě

Shrnutí

Po pěti letech od přijetí Evropské bezpečnostní strategie nese Evropská unie větší odpovědnost než kdy předtím.

EU je i nadále stabilizačním prvkem. Rozšíření vedlo k šíření demokracie a prosperity na našem kontinentě. Balkánské země se mění k lepšímu. Naše politika sousedství, nyní díky Unii pro Středomoří a Východnímu partnerství obohacená o nový rozměr, vytvořila pevný rámec pro vztahy s partnery na jihu i na východě. Od roku 2003 EU stále více přispívá k řešení krizí a konfliktů v oblastech, jako je Afghánistán a Gruzie.

Přesto Evropa dvacet let po skončení studené války čelí stále složitějším hrozbám a výzvám.

Konflikty na Blízkém východě i jinde ve světě zůstávají nevyřešeny, jiné byly rozpoutány dokonce i v našem sousedství. Selhání států ohrožuje naši bezpečnost prostřednictvím trestné činnosti, nedovoleného přistěhovalectví a v poslední době pirátství. Jako nová hrozba se objevil terorismus a organizovaná trestná činnost, a to i uvnitř naší společnosti. Výrazně pokročil iránský jaderný program, který ohrožuje stabilitu v regionu i celý systém nešíření zbraní.

Globalizace přinesla nové příležitosti. Vysoký růst v rozvojovém světě, v čele s Čínou, pozvedl miliony lidí z chudoby. Globalizace však také vede ke vzniku složitějších a propojenějších hrozeb. Tepny naší společnosti, jako jsou například informační systémy a dodávky energií, jsou zranitelnější. Tvář naší planety mění globální oteplování a zhoršování životního prostředí. Globalizace také urychluje přesuny moci a odhaluje hodnotové rozdíly. Nedávné finanční otřesy dopadly stejnou měrou na rozvinuté i rozvojové ekonomiky.

Evropa se těmto novým výzvám postaví, stejně jako tomu bylo i v minulosti.

EU díky tomu, že využívá jedinečný soubor nástrojů, již přispívá k dosažení bezpečnějšího světa. Usilujeme o vybudování lidské bezpečnosti snížením chudoby a nerovností, prosazováním řádné správy věcí veřejných a lidských práv, podporou rozvoje a řešením základních příčin konfliktů a nejistoty. EU je i nadále největším dárce zemím, které potřebují pomoc. Pro trvalou stabilizaci je nezbytný dlouhodobý závazek.

Během posledního desetiletí nabyla evropská bezpečnostní a obranná politika, která je nedílnou součástí společné zahraniční a bezpečnostní politiky, zkušeností i schopností a v reakci na krize bylo rozmístěno více než 20 misí s různým zaměřením – od budování míru v Acehu v rámci pomoci po tsunami až po ochranu uprchlíků v Čadu.

Tyto úspěchy jsou výsledkem jasného přístupu Evropské unie k zahraniční a bezpečnostní politice. Přehnaná spokojenost však není na místě. Abychom zajistili svou bezpečnost a splnili očekávání svých občanů, musíme být připraveni události utvářet. Znamená to přemýšlet strategičtěji a být efektivnější a viditelnější na celém světě. Nejúspěšnější jsme, pokud jednáme včas a soudržně a opíráme se o vhodné schopnosti a trvalou podporu veřejnosti.

Trvalá řešení konfliktu musí zavazovat všechny regionální subjekty a tyto subjekty musejí mít na míru společný zájem. Svrchované vlády musejí převzít odpovědnost za následky svého jednání a mají společnou povinnost chránit obyvatelstvo před genocidou, válečnými zločiny, etnickými čistkami a zločiny proti lidskosti.

Je důležité, aby země dodržovaly základní zásady Charty OSN a zásady a závazky OBSE. Musíme dát jasně najevo, že z dodržování svrchovanosti, nezávislosti a územní celistvosti států a mírového řešení konfliktů nelze slevit. Je nepřípustné, aby územní otázky byly řešeny vyhrožováním nebo použitím vojenské síly – a to kdekoliv.

Na celosvětové úrovni musí Evropa stát v čele obnovy multilaterálního řádu. OSN představuje vrchol mezinárodního systému. Vše, co EU podniká v oblasti bezpečnosti, souvisí s cíli OSN. Máme jedinečnou příležitost obnovit multilateralismus, a to za spolupráce s USA a s našimi partnery na celém světě. Pro Evropu je i nadále nenahraditelným základem transatlantické partnerství, založené na společné historii a odpovědnosti. EU a NATO musí prohloubit své strategické partnerství za účelem lepší spolupráce při řešení krizí.

EU dosáhla v posledních pěti letech významného pokroku. Sklízíme uznání jako důležitý přispěvatel k lepšímu světu. Avšak přes všechno, čeho již bylo dosaženo, dosud probíhá práce na provádění Evropské bezpečnostní strategie. Abychom plně využili svého potenciálu, musíme být ještě *schopnější, soudržnější a aktivnější*.

Úvod

Evropská rada přijala v prosinci roku 2003 Evropskou bezpečnostní strategii (ESS). Tato strategie poprvé stanovila zásady a jasné cíle pro prosazování bezpečnostních zájmů EU na základě našich základních hodnot. Zaujímá komplexní přístup a je i nadále plně relevantní.

Tato zpráva Evropskou bezpečnostní strategii nenahrazuje, ale upevňuje ji. Poskytuje příležitost prozkoumat, jak jsme v praxi pokročili a jak by bylo možné zlepšit její provádění.

*Vysoký představitel
EU Javier Solana,
prezident Somálska
Šaríf Šajch Ahmed
a generální tajemník
Organizace spojených
národů Ban Ki-moon
během konference
o Somálsku, kterou
v dubnu 2009
uspořádaly v Bruselu
společně Organizace
spojených národů,
Evropská unie
a Africká unie*

I. Globální výzvy a hlavní hrozby

ESS určila řadu hrozeb a výzev pro naše bezpečnostní zájmy. Tyto hrozby a výzvy ani po pěti letech nevymizely, některé nabyly na významu a všechny na složitosti.

Šíření zbraní hromadného ničení

ESS označila šíření zbraní ze strany států i teroristů za „potenciálně největší ohrožení bezpečnosti EU“. Toto nebezpečí se v posledních pěti letech zvyšuje a staví multilaterální rámec pod tlak. Ačkoliv Libye svůj program týkající se zbraní hromadného ničení zrušila, Írán a rovněž Severní Korea musí ještě získat důvěru mezinárodního společenství. Pravděpodobné oživení zájmu o jadernou energii pro civilní účely v nadcházejících desetiletích s sebou rovněž přináší výzvy pro systém nešíření zbraní, pokud nebude spojeno s vhodnými zárukami.

EU je velmi aktivní na mezinárodních fórech, přičemž se opírá o strategii pro zbraně hromadného ničení, přijatou v roce 2003, a stojí v čele mezinárodního úsilí o řešení iránského jaderného programu. Strategie klade důraz na prevenci prostřednictvím práce na základě dohod OSN a mnohostranných dohod, vystupováním jako významný dárcer a spoluprací se třetími zeměmi a regionálními organizacemi za účelem zlepšení jejich schopností předcházet šíření zbraní.

Měli bychom v tomto přístupu prostřednictvím politických a finančních opatření pokračovat. Zásadní význam bude mít úspěšný výsledek hodnotící konference stran Smlouvy o nešíření jaderných zbraní v roce 2010, zejména s ohledem na posílení režimu nešíření zbraní. Budeme se snažit zajistit, aby tato konference vyváženě, účinně

a konkrétně prozkoumala prostředky na zvýšení mezinárodního úsilí zaměřeného proti šíření zbraní, na prosazování odzbrojení a zajištění odpovědného rozvoje mírového využití jaderné energie v zemích, které si to přejí.

Je také třeba se dále věnovat konkrétním otázkám, včetně podpory EU pro multilaterální přístup k jadernému palivovému cyklu, boje proti financování šíření zbraní, opatření týkajících se biologické bezpečnosti a biologické ochrany; omezení šíření nosičů, zejména balistických raket. Je třeba zahájit jednání o multilaterální smlouvě o zákazu výroby štěpných materiálů pro jaderné zbraně.

Terorismus a organizovaná trestná činnost

Terorismus zůstává v rámci Evropy i celosvětově významnou hrozbou pro naši existenci. K útokům došlo v Madridu a v Londýně a dalším se podařilo zabránit, přičemž na našem kontinentě hraji čím dál tím důležitější úlohu domácí skupiny. Naši společnost ohrožuje i nadále organizovaná trestná činnost zaměřující se na obchodování s drogami, lidmi a zbraněmi, mezinárodní podvody a praní peněz.

EU od roku 2003 pokročila v řešení obou těchto problémů, a to prostřednictvím dodatečných opatření v rámci Unie, Haagského programu z roku 2004 a nové strategie pro vnější rozměr spravedlnosti a vnitřních věcí, přijaté v roce 2005. Tyto nástroje usnadnily provádění vyšetřování bez ohledu na hranice a koordinaci stíhání. Strategie EU pro boj proti terorismu, rovněž z roku 2005, je založena na dodržování lidských práv a mezinárodního práva. Zaujímá čtyřrozměrný přístup: předcházení radikalizaci a náboru a související faktory; ochrana možných cílů; pronásledování teroristů; a reakce na následky útoku. Přestože jádro úsilí tvoří vnitrostátní opatření, bylo na evropské úrovni důležitým krokem vpřed jmenování koordinátora pro boj proti terorismu.

V rámci EU jsme odvedli hodně práce s cílem ochránit naši společnost před terorismem. Měli bychom upevnit koordinační opatření pro zvládání velkých teroristických útoků, zejména s použitím chemických, radiologických, jaderných a biologických materiálů, a to na

základě stávajících opatření, jako jsou koordinační opatření v případě krizí a mechanismus civilní ochrany. Je nezbytná další práce v oblasti financování terorismu, v kombinaci s účinnou a komplexní politikou EU pro sdílení informací, s náležitým zohledněním ochrany osobních údajů.

Musíme také zesílit boj proti radikalizaci a náboru tím, že se zaměříme na extremistickou ideologii a řešení problému diskriminace. Důležitou úlohu hraje mezikulturní dialog prostřednictvím fór, jako je Aliance civilizací.

V otázce organizované trestné činnosti je třeba prohloubit stávající partnerství se sousedními zeměmi a klíčovými partnery a v rámci OSN a zabývat se pohybem osob a policejní a justiční spoluprací. Zásadně důležité je provádění stávajících nástrojů OSN týkajících se trestné činnosti. Měli bychom dále posilovat naše partnerství se Spojenými státy v oblasti boje proti terorismu, a to i v oblasti sdílení a ochrany údajů. Měli bychom také posilovat schopnosti našich partnerů v jižní Asii a Africe a našich jižních sousedů. EU by měla podporovat multilaterální úsilí, zejména v rámci OSN.

Musíme zlepšit způsob, kterým kombinujeme vnitřní a vnější rozměr. Je třeba zlepšit koordinaci mezi různými agenturami na vnitrostátní i evropské úrovni a zvýšit transparentnost a pružnost jejich práce. Tyto požadavky byly již stanoveny v ESS před pěti lety. Pokroku však bylo dosahováno jen pomalu a v neúplné míře.

Počítačová bezpečnost

Moderní ekonomiky se velkou měrou opírají o klíčové infrastruktury, včetně dopravy, komunikací a dodávek energie, ale také o internet. Na internetovou trestnou činnost se zaměřuje strategie pro bezpečnou informační společnost, přijatá v roce 2006. Útoky proti soukromým či vládním počítačovým systémům v členských státech EU však daly tomuto problému nový rozměr jakožto potenciální nové ekonomické, politické a vojenské zbrani.

V této oblasti je zapotřebí další práce s cílem prozkoumat komplexní přístup EU, zvýšit informovanost a posílit mezinárodní spolupráci.

Energetická bezpečnost

V posledních pěti letech se zvýšily obavy ohledně energetické nezávislosti. Snižující se produkce v rámci Evropy znamená, že do roku 2030 bude muset být až 75 % ropy a plynu dováženo. Tyto dodávky budou pocházet z omezeného počtu zemí, z nichž mnohé čelí ohrožení stability. Stojí před námi tedy řada bezpečnostních výzev, jež vyžadují odpovědnost a solidaritu všech členských států.

Naší reakcí musí být energetická politika EU kombinující vnější a vnitřní rozměr. Společná zpráva vysokého představitele a Komise stanovila v červnu roku 2006 hlavní prvky. V rámci Evropy potřebujeme jednotnější trh s energií s větším vzájemným propojením a zvláštní pozorností věnovanou nejvíce izolovaným zemím a krizové mechanismy pro řešení dočasného přerušení dodávek.

Zásadně důležitá je větší diverzifikace paliv, zdrojů zásobování a tranzitních cest a také řádná správa věcí veřejných, dodržování zásad právního státu a investice ve zdrojových zemích. Politika EU tyto cíle podporuje prostřednictvím závazků vůči střední Asii, Kavkazu a Africe a také prostřednictvím Východního partnerství a Unie pro Středomoří. Energetika je hlavním faktorem vztahů EU-Rusko. Naše politika by se měla zabývat tranzitními cestami, mimo jiné přes Turecko a Ukrajinu. Spolu s partnery, včetně Číny, Indie, Japonska a USA, bychom měli podporovat energii z obnovitelných zdrojů, nízkouhlíkové technologie a energetickou účinnost, v kombinaci s transparentními a dobře regulovanými globálními trhy.

Změna klimatu

Již Evropská bezpečnostní strategie v roce 2003 uváděla dopady změny klimatu na bezpečnost. O pět let později nabývá tato otázka nový rozměr naléhavosti. Vysoký představitel a Komise předložili Evropské radě v březnu roku 2008 zprávu, která popisuje změnu klimatu jako „faktor zvyšující hrozbu“. Přírodní katastrofy, zhoršování životního prostředí a konkurenční boj o zdroje vyostřují konflikt, zejména v podmínkách chudoby a při růstu počtu obyvatel, a mají humanitární, zdravotní, politické a bezpečnostní důsledky, včetně větší migrace.

Změna klimatu může také vést ke sporům ohledně obchodních tras, námořních oblastí a dříve nepřístupných zdrojů.

Posílili jsme předcházení konfliktům a řešení krizí, musíme však zlepšit schopnosti analýz a včasného varování. Toho EU nemůže dosáhnout sama. Musíme zesílit spolupráci s nejhroženějšími zeměmi a posílit jejich schopnost se s problémy vypořádat. Zásadní důležitost bude mít mezinárodní spolupráce, a to s OSN a regionálními organizacemi.

Rozdělování potravinové pomoci, kterou poskytla EU a světový potravinový program OSN v Zimbabwe

II. Budování stability v Evropě a mimo ni

Rozšiřování v rámci našeho kontinentu je i nadále mocnou hnací silou stability, míru a reforem.

Jednání s Tureckem byla zahájena v roce 2005 a od té doby byla otevřena řada kapitol. Pokrok u zemí západního Balkánu je plynulý, i když pomalý. Přístupové rozhovory s Chorvatskem značně pokročily. Bývalá jugoslávská republika Makedonie získala status kandidátské země. S ostatními zeměmi západního Balkánu byly podepsány dohody o stabilizaci a přidružení. Srbsko se přiblížilo splnění všech podmínek pro posun směrem k prohloubeným vztahům s EU. V Bosně a Hercegovině hraje EU i nadále vedoucí úlohu, avšak navzdory dosaženému pokroku je od místních politických vůdců zapotřebí většího úsilí o odstranění stagujícími reforem.

V Kosovu rozmisťujeme misi EULEX, svou dosud největší civilní misi EBOP, a budeme pokračovat ve významné ekonomické podpoře. V celém regionu je nezbytná spolupráce a dobré sousedské vztahy.

Je v našem zájmu, aby byly země na našich hranicích řádně spravovány. Tento proces podporuje Evropská politika sousedství (EPS), zahájená v roce 2004. Na východě se jí mohou účastnit všechny způsobilé země s výjimkou Běloruska, s nímž v současnosti podnikáme kroky tímto směrem.

S Ukrajinou jsme již postoupili dále, blížíme se k dokončení rozsáhlé dohody o přidružení. Brzy zahájíme jednání ohledně obdobné dohody s Moldavskou republikou. Byla zahájena Černomořská synergie, jež doplní dvoustranné politiky EU v tomto regionu, jež má pro Evropu zvláštní význam.

Vytvářejí nové obavy v souvislosti s takzvanými „zamrzlými konflikty“ u našich východních sousedů. Situace v Gruzii v souvislosti s Abcházíí a Jižní Osetií se v srpnu roku 2008 vystupňovala v ozbrojený konflikt mezi Ruskem a Gruzii. EU stála v čele mezinárodní reakce na tyto události, neboť sehrála úlohu zprostředkovatele mezi stranami, zajistila humanitární pomoc, vyslala civilní pozorovatelskou misi a poskytla významnou finanční podporu. Náš závazek bude pokračovat spolu s vedoucí úlohou EU v ženevském procesu. Aktivní účast EU při jednáních 5+2 a mise EU pro pomoc na hranicích poskytla impuls pro možné urovnání konfliktu v Podněstří.

S oblastí Středomoří, jež má pro Evropu stěžejní význam a představuje pro ni významnou příležitost, jsou stále spojeny náročné výzvy, jimiž jsou například nedostatečná politická reforma a nelegální migrace. EU a mnozí středomořští partneři, zejména Izrael a Maroko, usilují o prohloubení dvoustranných vztahů. Evropská politika sousedství posiluje reformy zahájené původně v rámci barcelonského procesu v roce 1995, nicméně regionální konflikt spolu se stupňující se radikalizací jsou v této oblasti i nadále zdrojem nestability.

Mise EU v Kosovu na podporu právního státu (EULEX) je největší civilní misí, která byla dosud zahájena v rámci evropské bezpečnostní a obranné politiky

EU stojí v čele úsilí o urovnání konfliktu na Blízkém východě, a to díky své úloze v Kvartetu, spolupráci s Izraelem a palestinskou samosprávou, Ligou arabských států a dalšími partnery v regionu. EU je plně zapojena do procesu zahájeného na konferenci v Annapolisu, jenž směřuje k dvoustátnímu řešení, a poskytuje trvalou finanční a rozpočtovou podporu palestinské samosprávě, budování kapacit, mimo jiné i vysíláním policejních a soudních odborníků a odborníků na problematiku správy hranic přímo na místo. V Libanonu jsou členské státy páteří mírové mise prozatímních sil OSN (UNIFIL). Pokud jde o Irák, podporuje EU politický proces, obnovu a vytváření právního státu, například i prostřednictvím mise EUJUST LEX.

Stále významnější zdroj znepokojení představuje od roku 2003 Írán. Íránský jaderný program byl předmětem několika navazujících rezolucí Rady bezpečnosti OSN a Mezinárodní agentury pro atomovou energii. Rozvoj vojenských jaderných schopností by představoval pro EU hrozbu a nelze jej akceptovat. EU vede přístup ve dvou rovinách, jenž spojuje dialog a zvyšující se tlak, a to společně se Spojenými státy americkými, Čínou a Ruskem. Vysoký představitel předložil Íránu velmi významnou nabídku s cílem obnovit důvěru a závazky vůči mezinárodnímu společenství. Pokud však bude jaderný program pokračovat, bude narůstat potřeba dalších opatření na podporu procesu v rámci OSN. Současně musíme spolupracovat se zeměmi v regionu, včetně států Perského zálivu, na budování regionální bezpečnosti.

Evropská bezpečnostní strategie potvrdila, že Evropa má své bezpečnostní zájmy i mimo oblasti, které s ní bezprostředně sousedí. V této souvislosti je předmětem zvláštních obav Afghánistán. Evropa již dlouhodobě usiluje o to, aby do této oblasti přinesla stabilitu. Členské státy EU významně přispívají k misi NATO a EU je zapojena do správy a rozvoje na všech úrovních. Policejní mise EU se rozšiřuje. Tyto snahy však nebudou mít úspěch, pokud Afghánistán nepřijme plnou odpovědnost a pokud svou podporu neposkytnou sousední

země, zejména Pákistán, ale také Indie, země střední Asie nebo Írán. Je třeba poznamenat, že vyhlídky na dobré vztahy mezi Indií a Pákistánem v posledních letech představují ve strategické bilanci pozitivní prvek.

Souvislosti mezi bezpečností a rozvojem

Evropská bezpečnostní strategie a konsenzus o rozvoji z roku 2005 potvrzují, že udržitelný rozvoj není možný bez míru a bezpečnosti a že bez rozvoje a odstranění chudoby nebude existovat udržitelný mír. Rozvoj dále narušují hrozby pro veřejné zdraví, zejména pandemie. Zásadní součástí rovnosti jsou lidská práva. V mnoha oblastech, v nichž dochází nebo došlo ke konfliktu, musíme řešit šokující používání sexuálního násilí k zastrašování a teroru. Proto je nezbytné účinné provádění rezoluce Rady bezpečnosti OSN 1820 o sexuálním násilí během ozbrojených konfliktů.

Konflikty často souvisejí s nestabilitou státu. Země jako Somálsko se zmítají v začarovaném kruhu slabé státní správy a neustále se navracajících konfliktů. Tento kruh se snažíme prolomit jak prostřednictvím rozvojové pomoci, tak pomocí opatření k zajištění větší bezpečnosti. Reforma bezpečnostního sektoru a odzbrojení, demobilizace a opětovné začlenění jsou klíčovou součástí stabilizace a obnovy po skončení konfliktů a zaměřují se na ně naše mise v Guineji-Bissau nebo Demokratické republice Kongo. Toto úsilí má největší úspěchy, jestliže se uskutečňuje ve spolupráci s mezinárodním společenstvím a místními zainteresovanými stranami.

Hlavní příčinou konfliktů bývá často bezohledné využívání přírodních zdrojů. Voda a suroviny jsou zdrojem stále většího napětí, které vyžaduje mnohostranná řešení. Kimberlejský proces a iniciativa pro transparentnost těžebního průmyslu poskytují inovativní model pro řešení tohoto problému.

Piráctví

Evropská bezpečnostní strategie poukazuje na to, že pirátství představuje nový rozměr organizované trestné činnosti. Jedná se rovněž o důsledek selhání států. Devadesát procent obchodu ve světové ekonomice totiž využívá námořní cesty. Vzhledem k pirátství, k němuž dochází v Indickém oceánu a v Adenském zálivu, se toto téma stává v posledních měsících stále naléhavější. Kromě toho má pirátství vliv na dodávky humanitární pomoci Somálsku. Spolu s postiženými zeměmi a dalšími mezinárodními aktéry, včetně NATO, na tyto problémy EU reagovala, mimo jiné prostřednictvím naší první námořní mise EBOP nazvané ATALANTA, s cílem odehnat piráty od somálského pobřeží.

Ruční palné zbraně a lehké zbraně, kazetové munice a protipěchotní miny

V roce 2005 přijala Evropská rada strategii EU pro boj proti nedovolenému hromadění ručních palných a lehkých zbraní a střeliva do nich a proti nedovolenému obchodování s nimi. V souvislosti s jejím plněním podporuje EU akční program OSN v této oblasti. EU bude i nadále vyvíjet činnost zaměřenou na boj proti hrozbám, jež nedovolené ruční palné zbraně a lehké zbraně představují.

EU velmi silně podporuje koncept mezinárodní smlouvy o obchodu se zbraněmi a rozhodla se, že podpoří proces vedoucí k jejímu přijetí. Kromě toho je EU hlavním přispěvatelem na akce zaměřené na odminování. Aktivně v celém světě podporuje a prosazuje Ottawskou úmluvu o protipěchotních minách. Úmluva z Osla o kazetových municích, jež byla dohodnuta v květnu roku 2008 v Dublinu, představuje významný krok vpřed v rámci reakce na humanitární problémy, které jsou způsobeny tímto druhem munice a které vyvolávají ve všech členských státech obavy. Důležitým dalším krokem by bylo přijetí protokolu týkajícího se tohoto druhu munice v rámci OSN, do něhož by byly zapojeny všechny důležité vojenské velmoci.

III. Evropa v měnícím se světě

Abychom mohli reagovat na měnící se bezpečnostní prostředí, musí být naše činnost účinnější, a to mezi námi, v sousedních oblastech i na celém světě.

A. Účinnější a schopnější Evropa

Naše schopnost řešit výzvy se v posledních pěti letech vyvíjela a musí se vyvíjet i nadále. Pomocí lepší institucionální koordinace a strategičtějšího rozhodování musíme posílit svou vlastní soudržnost. Rámec pro dosažení tohoto cíle poskytují ustanovení Lisabonské smlouvy.

Náš přístup musí být postaven na včasném předcházení tomu, aby se hrozby proměnily ve zdroj konfliktu. K tomu je zapotřebí budovat mír a dlouhodobě snižovat chudobu. Nástroje, k nimž patří nástroje politické, diplomatické, rozvojové, humanitární, dále reakce na krize, hospodářská a obchodní spolupráce nebo civilní a vojenské řešení krizí, je nutné v každé situaci používat soudržným způsobem. Rovněž bychom měli rozšířit své schopnosti dialogu a zprostředkování. Zvláštní zástupci EU šíří vliv EU v různých oblastech konfliktu. Jako aktéři a partneři mají důležitou úlohu také občanská společnost a nevládní organizace. Významný příspěvek přinášejí i naše mise zaměřené na sledování voleb, jež vedou poslanci Evropského parlamentu.

Úspěch EBOP jakožto nedílné součásti společné zahraniční a bezpečnostní politiky se projevuje tím, že zájem o naši pomoc stoupá. Naše mise v Gruzii ukázala, čeho lze dosáhnout, jednáme-li společně a s nezbytnou politickou vůlí. Avšak čím obtížnější výzvě čelíme, tím musíme být flexibilnější. Musíme stanovit priority svých závazků

v souladu se zdroji. Bojové skupiny a týmy civilní reakce posilují naši schopnost reagovat rychle.

Vhodná a efektivní struktura velení a schopnosti velitelství jsou klíčové. Je nutné posílit naši schopnost spojovat civilní i vojenské odborné znalosti od vytvoření koncepce mise přes plánovací fázi až po její provedení. Tento aspekt EBOP rozvíjíme zaváděním vhodných administrativních struktur, finančních mechanismů a systémů. Existuje rovněž prostor ke zlepšení odborné přípravy, na základě Evropské bezpečnostní a obranné školy a nového systému výměny mladých evropských důstojníků po vzoru programu Erasmus.

Při veškeré činnosti v této oblasti, mise EBOP nevyjímaje, se musíme soustředit na otázky lidských práv, a to pomocí přístupu zaměřeného na lidi, jenž odpovídá konceptu lidské bezpečnosti. EU uznala úlohu žen při budování míru. V této souvislosti je nezbytné účinné provádění rezoluce Rady bezpečnosti OSN 1325 o ženách, míru a bezpečnosti a rezoluce 1612 o dětech a ozbrojených konfliktech.

U civilních misí musíme být schopni shromáždit vycvičený personál, jenž bude disponovat širokou škálou znalostí a dovedností, v krátké době jej rozmístit a udržet v místě konfliktu po dlouhou dobu. Potřebujeme zajistit, aby kontingenty členských států byly plně interoperabilní. Za tímto účelem se členské státy zavázaly, že vypracují národní strategie s cílem zajistit dostupnost odborníků, které by doplnilo větší množství pracovníků na podporu mise, včetně rozpočtů a zásobování. Způsoby, jimiž se zpřístupňuje a pořizuje vybavení, by měly být účinnější, aby umožnily včasné rozmísťování misí.

U vojenských misí musíme i nadále posilovat své úsilí v oblasti schopností, jakož i vzájemnou spolupráci a mechanismy sdílení zátěže. Zkušenosti ukázaly, že je třeba vykonat více, zejména pokud jde o klíčové schopnosti, jakými jsou strategická letecká příprava, vrtulníky, vesmírné prostředky a monitorování moří (jak je podrobněji uvedeno v prohlášení o posílení schopností). Tyto snahy musí být podpořeny silným a konkurenceschopným obranným průmyslem v celé Evropě a většími investicemi do výzkumu a vývoje. Od roku 2004 tento proces úspěšně vede Evropská obranná agentura a měla by jej vést i nadále.

B. Větší zapojení v sousedních oblastech

Evropská politika sousedství posílila individuální dvoustranné vztahy s EU. Tento proces nyní musí budovat regionální integraci.

Projekt Unie pro Středomoří, jenž byl zahájen v červenci roku 2008, představuje obnovený politický impuls v tomto směru s ohledem na naše jižní partnery, a to prostřednictvím širokého programu, včetně námořní bezpečnosti, energetiky, vod a migrace. Řešení bezpečnostních hrozeb, jakou je například terorismus, bude jeho významnou součástí.

Východní partnerství by mělo přinést významnou změnu ve vztazích s našimi východními sousedy, přičemž by měly být významně rozšířeny politické, hospodářské a obchodní vztahy. Cílem je posílit prosperitu a stabilitu těchto zemí, a tím i bezpečnost EU. Návrhy zahrnují širokou škálu oblastí dvoustranné i mnohostranné spolupráce včetně energetické bezpečnosti a mobility osob.

Trvalá stabilita v sousedních oblastech bude vyžadovat úsilí ze strany EU společně s OSN, OBSE, USA a Ruskem. Naše vztahy s Ruskem se v souvislosti s gruzínským konfliktem zhoršily. EU očekává, že Rusko dodrží své závazky způsobem, jenž znovu nastolí nezbytnou důvěru. Naše partnerství by mělo být založeno na respektování společných hodnot, zejména lidských práv, demokracie a právního státu a zásad tržní ekonomiky, i na společných zájmech a cílech.

Trvalé úsilí je nezbytné k řešení konfliktů na jižním Kavkaze, v Moldavské republice a mezi Izraelem a arabskými státy. V těchto i dalších oblastech bude klíčová plná spolupráce s USA. Ve všech případech musí trvalé smíření svést dohromady všechny regionální aktéry. Země jako Turecko, Egypt, Jordánsko, Saúdská Arábie nebo Katar sehrávají v regionu stále důležitější roli. Totéž však nelze říci o Íránu. Otevírá se zvláštní příležitost pro spolupráci s Tureckem, mimo jiné prostřednictvím Aliance civilizací.

C. Partnerství pro účinný multilaterální systém

Evropská bezpečnostní strategie Evropu vyzývá, aby přispěla k účinnějšímu mnohostrannému řádu ve světě. Za tímto účelem od roku 2003 posilujeme svá partnerství. Klíčovým partnerem Evropy jsou v této oblasti, stejně jako v dalších oblastech, Spojené státy americké. Tam, kde pracujeme společně, jsou EU a USA impozantní silou působící ve prospěch dobré věci.

OSN představuje vrchol mezinárodního systému. Vše, co EU podniká v oblasti bezpečnosti, souvisí s cíli OSN. EU s OSN úzce spolupracuje v klíčových oblastech konfliktů, včetně Kosova, Afghánistánu, Demokratické republiky Kongo, Súdánu/Dárfúru, Čadu a Somálska, a zlepšuje vzájemné institucionální vazby, v souladu se společným prohlášením EU a OSN z roku 2007. Podporujeme všech šestnáct současných mírových operací OSN.

EU a NATO v terénu úspěšně spolupracují v oblasti Balkánu a Afghánistánu, přestože v oblasti formálních vazeb nebylo dosaženo pokroku. Musíme toto strategické partnerství posílit, abychom posloužili společným bezpečnostním zájmům, při plném respektování rozhodovací samostatnosti každé organizace zlepšit operační spolupráci a pokračovat v rozvíjení vojenských schopností. Od roku 2003 prohlubujeme vztah s OBSE, zejména v Gruzii a Kosovu.

Významným způsobem rozšiřujeme vztahy s Čínou. Vazby s Kanadou a Japonskem jsou úzké a dlouhodobé. Významným partnerem v souvislosti s globálními problémy zůstává Rusko. Existuje stále prostor k většímu úsilí, pokud jde o náš vztah s Indií. Vztahy s dalšími partnery, včetně Brazílie, Jihoafrické republiky, a v rámci Evropy s Norskem a Švýcarskem získávají od roku 2003 na důležitosti.

EU těsněji spolupracuje s regionálními organizacemi, zejména s Africkou unií. Prostřednictvím společné strategie EU-Afrika podporuje posílené schopnosti Afriky v řešení krizí, včetně regionálních pohotovostních sil a včasného varování. Prostřednictvím strategie přijaté v roce 2007 prohlubujeme vazby s partnery ze střední Asie, posilujeme politický dialog a pracujeme na otázkách vod, energetiky, právního státu a bezpečnosti. Pokud jde o další oblasti, rozvíjí EU vazby s ASEAN

v souvislosti s regionálními otázkami, jako je Barma, se SAARC a Latinskou Amerikou. Svě zkušenosti může EU zúročit zejména při posilování regionální integrace. Chtějí-li nás jiní s přihlédnutím ke svým specifickým podmínkám napodobit, měli bychom je podporovat.

Mezinárodní systém, jenž byl vytvořen na konci druhé světové války, čelí tlakům v několika směrech. Diskutuje se o otázce zastoupení v mezinárodních institucích. Je třeba zlepšit legitimitu a efektivnost a rovněž je třeba zajistit účinnější rozhodování na mezinárodních fórech. To znamená více sdílet rozhodování a vytvořit větší podíl pro ostatní. Tváří v tvář společným problémům neexistuje jiná možnost než společná řešení.

Klíčovými prioritami jsou změna klimatu a dokončení kola jednání WTO z Dohá. EU stojí v čele jednání o nové mezinárodní dohodě týkající se změny klimatu a musí využít veškeré své páky, aby v Kodani v roce 2009 dosáhla ambiciózního výsledku. Měli bychom pokračovat v reformě systému OSN, jež začala v roce 2005, a zachovat klíčovou roli Rady

Cílem „EU NAVFOR Somalia – operace Atalanta“ je chránit lodě proti pirátství a ozbrojeným loupežím

bezpečnosti a její primární odpovědnost za udržování mezinárodního míru a bezpečnosti. Mezinárodní trestní soud by měl zvýšit svou efektivnost, EU by měla více usilovat o posílení mezinárodní spravedlnosti a lidských práv. MMF a další finanční instituce musíme přizpůsobit novodobé realitě. Transformovat by se měla i skupina G8 a musíme pokračovat ve společném úsilí o dosažení rozvojových cílů tisíciletí.

Tyto problémy přesahují hranice jednotlivých států a dotýkají se ve stejné míře politiky domácí i zahraniční. Ukazují, že v jednadvacátém století platí více než kdy předtím, že suverenita jde ruku v ruce s odpovědností. Pokud jde o základní lidská práva, měla by EU i nadále naplňovat dohodu, již bylo dosaženo na světovém summitu OSN v roce 2005 v tom smyslu, že je naší společnou povinností chránit obyvatelstvo před genocidou, válečnými zločiny, etnickými čistkami a zločiny proti lidskosti.

Zásadní význam pro naše globální závazky má udržení veřejné podpory. V moderních demokraciích, v nichž hrají při utváření politik klíčovou roli sdělovací prostředky a veřejné mínění, je zapojení veřejnosti pro udržení našich závazků v zahraničí nepostradatelné. Do nestabilních oblastí po celém světě vysíláme policejní a soudní odborníky a vojáky. Na vládách, parlamentech a evropských orgánech však je, aby veřejnosti sdělily, jakým způsobem tato činnost přispívá k bezpečnosti doma.

Před pěti lety stanovila Evropská bezpečnostní strategie vizi EU coby síly působící ve prospěch spravedlivějšího, bezpečnějšího a jednoduššího světa. K tomuto cíli jsme se výrazně přiblížili. Avšak svět kolem nás se rychle mění, hrozby se vyvíjejí, moc se přesouvá. Pro vybudování bezpečné Evropy v lepším světě se musíme více snažit o to, abychom události utvářeli. A musíme to udělat hned.

BEZPEČNÁ EVROPA V LEPŠÍM SVĚTĚ

Evropská Bezpečnostní Strategie Brusel, 12. prosince 2003

Úvod

Evropě se nikdy nedařilo lépe, nikdy nebyla tak bezpečná a svobodná. Po násilí první poloviny 20. století nastalo v evropských dějinách nevídané období míru a stability.

Vytvoření Evropské unie sehrálo v tomto procesu zásadní úlohu. Přeměnilo vztahy mezi našimi státy a změnilo i život našich občanů. Evropské země se zavázaly k mírovému řešení sporů a spolupráci prostřednictvím společných orgánů. Autoritářské režimy se v průběhu této doby díky stále rozsáhlejšímu šíření zásad právního státu a demokracie změnily v bezpečné, stabilní a dynamické demokracie. Postupná rozšíření proměňují vizi sjednoceného a mírového kontinentu v realitu.

V integraci a bezpečnosti Evropy sehrály klíčovou úlohu Spojené státy americké, a to zejména prostřednictvím NATO. Od konce studené války jsou Spojené státy dominantním vojenským aktérem. Žádná země však nedokáže vyřešit složité problémy současnosti sama.

Evropa stále čelí hrozbám a výzvám souvisejícím s bezpečností. Konflikt, který vypukl na Balkánském poloostrově, nám připomněl, že válka z našeho kontinentu nezmizela. Na světě nenajdeme oblast, která by v průběhu posledních deseti let zůstala ozbrojeného konfliktu ušetřena. Většina z nich se odehrála spíše uvnitř států, než mezi nimi, a většinu obětí tvořili civilisté.

Evropská unie je jako společenství tvořené 25 státy s téměř 450 miliony obyvatel, které vytváří čtvrtinu světového hrubého národního produktu (HNP) a disponuje širokou škálou nástrojů, nutně světovým hráčem. V posledních deseti letech byly evropské síly nasazeny v zahraničí na místech tak vzdálených, jako je Afghánistán, Východní Timor či Demokratická republika Kongo. Stále větší sblížení evropských zájmů a posilování vzájemné solidarity činí z EU důvěryhodnějšího silnějšího hráče. Evropa by proto měla být připravena sdílet odpovědnost za celosvětovou bezpečnost a vytváření lepšího světa.

*Pozorovatelé z EU hovoří
s vnitřně vysídlenými
osobami v kolektivním
centru v Gruzii*

I. Bezpečnostní prostředí: globální výzvy a hlavní hrozby

Globální výzvy

Po konci studené války nastala doba postupného otevírání hranic, v níž jsou vnitřní a vnější aspekty bezpečnosti neoddělitelně propojeny. Obchodní a investiční toky, rozvoj techniky a šíření demokracie přinesly mnoha lidem svobodu a prosperitu. Pro jiné je globalizace příčinou zklamání a nespravedlnosti. V důsledku tohoto vývoje se také zvětšilo pole působnosti pro nestátní skupiny, které se chtějí zapojit do mezinárodních záležitostí. Tento vývoj rovněž zvýšil závislost Evropy na propojené infrastruktuře mimo jiné v oblasti dopravy, energetiky a informací, a tím zvýšil i její zranitelnost.

Od roku 1990 zahynuly ve válečných konfliktech téměř 4 miliony lidí, přičemž 90 % z nich byli civilisté. Přes 18 milionů lidí na celém světě opustilo v důsledku konfliktu své domovy.

Ve značné části rozvojového světa způsobuje chudoba a nemoci nevýslovné utrpení a vyvolává naléhavé obavy o bezpečnost. Téměř 3 miliardy lidí, polovina světové populace, musí vyžít z méně než 2 eur na den. Každý rok zemře v důsledku hladu a podvýživy 45 milionů lidí. AIDS se stal jednou z nejničivějších pandemií v dějinách lidstva a je příčinou rozpadu celých společností. Nové nemoci se mohou rychle šířit a stát se hrozbou pro celý svět. Subsaharská Afrika je nyní chudší než před deseti lety. Selhání hospodářství je v mnoha případech provázáno s politickými problémy a násilnými konflikty.

Předpokladem rozvoje je bezpečnost. Konflikty neničí pouze infrastrukturu, včetně infrastruktury sociální, ale podněcují rovněž kriminalitu, odrazují investory a znemožňují běžnou hospodářskou činnost. Řada zemí a regionů se pohybuje v začarovaném kruhu konfliktů, nedostatku bezpečnosti a chudoby.

Boj o přírodní zdroje, zejména o vodu, který se v průběhu příštích desetiletí v důsledku globálního oteplování ještě přiosťří, povede v různých regionech pravděpodobně k dalším turbulencím a migračním přesunům.

Obzvláště palčivě pociťuje Evropa problém energetické závislosti. Evropa je největším dovozcem ropy a plynu na světě. Naše současná spotřeba energie je z přibližně 50 % pokryta z dovozu. V roce 2030 se tento podíl zvýší na 70 %. Většina energetických surovin je dovážena z oblasti Perského zálivu, Ruska a severní Afriky.

Hlavní hrozby

Rozsáhlý útok proti jakémukoli členskému státu je v dnešní době nepravděpodobný. Namísto toho dnes Evropa čelí novým hrozbám, které jsou rozmanitější, méně viditelné a méně předvídatelné.

Terorismus: Terorismus ohrožuje životy, nese s sebou vysoké náklady a jeho cílem je podlomit otevřenost a toleranci našich společností; představuje stále větší strategickou hrozbu pro celou Evropu. Je stále běžnější, že teroristická hnutí jsou velmi dobře financovaná, propojena elektronickými sítěmi a připravena použít neomezené násilí s cílem způsobit masové ztráty na životech.

Nejnovější vlna terorismu, která zasáhla celý svět, je spojena s násilným náboženským extremismem a její příčiny jsou komplexní. Patří k nim tlaky související s modernizací, kulturními, společenskými a politickými krizemi a odcizením mladých lidí žijících v cizích společnostech. Tento jev je součástí i naší vlastní společnosti.

Evropa slouží tomuto druhu terorismu jako cíl i jako základna: evropské země jsou cílem útoků a již byly napadeny. Logistické základny pro buňky sítě Al-Kajdá byly objeveny ve Spojeném království, Itálii, Německu, Španělsku a Belgii. Společná akce na evropské úrovni je nezbytná.

Pravděpodobně největší hrozbou pro naši bezpečnost **je šíření zbraní hromadného ničení**. Mezinárodní smluvní režimy a ujednání o kontrole vývozu pomohly šíření zbraní hromadného ničení a jejich nosičů zpomalit. Nyní však vstupujeme do nového a nebezpečného období, které může vést k závodům ve vyzbrojování zbraněmi hromadného ničení, zejména na Blízkém východě. Pokrok v biologických vědách může v nadcházejících letech zvýšit sílu biologických zbraní. Rovněž závažné je nebezpečí útoků chemickými a radiologickými materiály. K nestabilitě přispívá i šíření raketových technologií, což by pro Evropu mohlo znamenat stále větší hrozbu.

Nejděsivější variantou je, že teroristické skupiny získají zbraně hromadného ničení. V takovém případě by malá skupina mohla způsobit škodu v rozsahu, jaký byl dříve možný pouze pro státy a armády.

Regionální konflikty: Problémy, jakých jsme svědky v Kašmíru, oblasti Velkých jezer a na Korejském poloostrově, mají přímý i nepřímý dopad na evropské zájmy, stejně jako tomu je v případě konfliktů odehrávajících se blíže našeho domova, především na Blízkém východě. Násilné nebo „zamrzlé“ konflikty, které přetrvávají na našich hranicích, ohrožují stabilitu regionu. Ničí lidské životy a sociální i fyzické infrastruktury. Ohrožují menšiny, základní svobody a lidská práva. Konflikty mohou vést k extremismu, terorismu a selhání státu; jsou příležitostí pro organizovanou trestnou činnost. Nedostatečná bezpečnost regionu může podnítit zájem o zbraně hromadného ničení. Nejlepším způsobem, jak se postavit často těžko definovatelným novým hrozbám, je někdy řešení starších problémů regionálního konfliktu.

Selhání státu: Špatná správa věcí veřejných – korupce, zneužívání moci, slabé instituce a nedostatek odpovědnosti – narušuje spolu s občanskými konflikty státy zevnitř. V některých případech to vedlo až ke zhroutilí státních institucí. Nejznámější příklady z nedávné doby jsou Somálsko, Libérie a Afghánistán pod vládou Tálibánu. Pád státu může být spojován se zjevnými hrozbami, jakými je organizovaná trestná činnost nebo terorismus. Selhání státu je alarmující jev, který podryvá celosvětové politické uspořádání a zvyšuje regionální nestabilitu.

Organizovaná trestná činnost: Evropa je pro organizovanou trestnou činnost primárním cílem. Tato vnitřní hrozba pro naši bezpečnost má důležitý vnější rozměr – převážnou část aktivit zločineckých band tvoří přeshraniční obchodování s drogami, ženami, nelegálními přistěhovalci a zbraněmi. Možná je i spojitost s terorismem.

Podobná trestná činnost je často spojena se slabými nebo selhávajícími státy. V řadě zemí produkujících drogy přispěly k oslabení státních struktur příjmy z jejich prodeje. V jiných částech světa jsou zdrojem konfliktů příjmy z obchodu s drahými kameny, dřevem a ručními palnými zbraněmi. Veškeré tyto činnosti podryvají právní stát i společenský řád jako takový. V extrémních případech může organizovaná trestná činnost ovládat stát. Z máku pěstovaného v Afghánistánu, kde obchod s drogami financuje soukromé armády, pochází 90 % heroinu v Evropě. Většina je distribuována prostřednictvím balkánských zločineckých sítí, jež mají rovněž na svědomí přibližně 200 000 ze 700 000 žen, které se na celém světě staly obětí obchodu se sexem. Novým rozměrem organizované trestné činnosti, jenž si bude zaslouhat větší pozornost, je rostoucí počet případů námořního pirátství.

Sečteme-li všechny tyto různé prvky – extrémně násilný terorismus, dostupnost zbraní hromadného ničení, organizovanou trestnou činnost, oslabování státních systémů a privatizaci síly – je veskrze možné, že budeme vystaveni skutečně velmi radikální hrozbě.

II. Strategické cíle

Žijeme ve světě, který přináší slibnější perspektivu, ale rovněž představuje závažnější hrozby, než jaké jsme znali dosud. Budoucnost bude částečně záviset i na našem jednání. Je třeba, abychom mysleli globálně, ale současně jednali lokálně. Evropská unie má na ochranu své bezpečnosti a prosazování svých hodnot tři strategické cíle:

Boj proti hrozbám

Evropská unie se aktivně zabývá klíčovými hrozbami.

- ⤴ V reakci na 11. září přijala opatření, mezi něž patří přijetí evropského zatýkacího rozkazu, kroky k potlačení financování terorismu a dohoda se Spojenými státy americkými o vzájemné právní pomoci. Evropská unie v této oblasti i nadále rozvíjí spolupráci a zdokonaluje svou ochranu.
- ⤴ Již mnoho let uplatňuje politiku nešíření zbraní. Unie nedávno schválila další akční program obsahující opatření zaměřená na posílení Mezinárodní agentury pro atomovou energii, zpřísnění vývozních kontrol a na boj proti nedovolené přepravě a nedovolenému obchodu. Evropská unie je odhodlána dosáhnout všeobecného dodržování mnohostranných smluvních režimů, jakož i posílení smluv a jejich kontrolních ustanovení.
- ⤴ Evropská unie a její členské státy poskytly pomoc při řešení regionálních konfliktů a pomohly rozpadlým státům postavit se zpět na vlastní nohy, mimo jiné na Balkánském poloostrově, v Afghánistánu a Demokratické republice Kongo. Tím,

že se Evropská unie na Balkáně zasazuje o obnovu odpovědné vlády, posiluje demokracii a podporuje místní orgány v řešení problémů organizované trestné činnosti, přispívá sama jedním z nejúčinnějších způsobů k boji proti organizované trestné činnosti uvnitř EU.

V době globalizace mohou být i vzdálené hrozby zdrojem stejných obav, jako hrozby v bezprostřední blízkosti. Jaderné aktivity Severní Koreje, jaderná rizika v jižní Asii i šíření zbraní na Blízkém východě jsou pro Evropu důvodem ke znepokojení.

Teroristé a zločinci jsou nyní v pozici, kdy mohou provádět své operace po celém světě: jejich aktivity ve střední a jihovýchodní Asii mohou představovat hrozbu pro evropské země nebo jejich občany. Celosvětová komunikace zároveň zvyšuje v Evropě povědomí o regionálních konfliktech nebo humanitárních tragédiích kdekoli ve světě.

Naše tradiční pojetí sebeobranu vycházelo, až do konce studené války, z hrozby invaze. S příchodem nových hrozeb se první obranná linie bude často nacházet v zahraničí. Tyto nové hrozby jsou dynamické povahy. Rizika šíření zbraní se neustále zvyšují; bez protipatření budou teroristické sítě stále nebezpečnější. Pokud nejsou přijímána opatření proti selhání státu a organizované trestné činnosti, dochází k šíření těchto jevů, tak jako jsme toho byli svědky v západní Africe. Proto bychom měli být připraveni jednat ještě předtím, než krize vypukne. Nikdy není příliš brzy na to, aby se zabránilo konfliktům a předcházelo hrozbám.

Na rozdíl od oblidné a jasně definované hrozby z doby studené války není žádná z nových hrozeb čistě vojenské povahy a nelze se jim postavit pouze vojenskými prostředky. Každá z nich vyžaduje použití celého spektra nástrojů. Šíření zbraní lze omezit za pomoci vývozních kontrol a vyvíjení politických, hospodářských a jiných tlaků, nicméně je třeba se zabývat i hlubšími politickými příčinami. K boji proti terorismu může být zapotřebí kombinace zpravodajských, politických, soudních, vojenských i jiných prostředků. Ve státech, které se zhroutily, může být třeba vojenských prostředků k obnovení pořádku a humanitárních prostředků k řešení nastalé krizové situace.

Regionální konflikty vyžadují politická řešení, nicméně po ukončení konfliktu mohou být nezbytné i vojenské prostředky a účinné policejní síly. Ekonomické nástroje umožňují obnovu a civilní řešení krizí napomáhají k opětovnému nastolení občanské vlády. K reakci na takto komplexní situace je Evropská unie obzvláště dobře vybavena.

Budování bezpečnosti v našem sousedství

Dokonce i v době globalizace jsou zeměpisné aspekty velmi důležité. Je v evropském zájmu, aby země na našich hranicích byly řádně spravovány. Sousední země, které se zmitají v násilných konfliktech, slabé státy, ve kterých se daří organizované trestné činnosti, rozvrácené společnosti nebo populační exploze na našich hranicích, to vše představuje problém i pro Evropu.

Integrace přístupujících států zvyšuje naši bezpečnost, ale zároveň přibližuje EU k problematickým oblastem. Naším úkolem je prosazovat, aby na východ od Evropské unie a na březích Středomořího moře vznikl pás odpovědně spravovaných zemí, se kterými budeme moci udržovat těsné vztahy založené na spolupráci.

Nejlepším příkladem toho, jak je výše uvedené důležité, jsou balkánské země. Díky úsilí, které jsme vynaložili společně s USA, Ruskem, Severoatlantickou aliancí a dalšími mezinárodními partnery, není již stabilita tohoto regionu ohrožena vypuknutím velkého konfliktu. Důvěryhodnost naší zahraniční politiky závisí na stabilizaci úspěchů, kterých jsme zde dosáhli. Evropská perspektiva je strategickým cílem i podnětem k provádění reforem.

Není v našem zájmu, aby v důsledku rozšíření vznikaly uvnitř Evropy nové hranice. Je třeba, aby z hospodářské a politické spolupráce mohli těžit i naši sousedé na východě, a zároveň je nezbytné, abychom se zabývali i tamními politickými problémy. Intenzivnější a aktivnější zájem bychom nyní měli projevit i o problémy jižního Kavkazu, který se jednou také stane naším sousedním regionem.

Strategickou prioritou je pro Evropu rovněž vyřešení arabsko-izraelského konfliktu. Bez toho je naděje na řešení jiných problémů na Blízkém východě velmi malá. Evropská unie se musí i nadále v této oblasti angažovat a musí být připravena poskytnout zdroje, dokud nebude tento problém vyřešen. Dvoustátní řešení, o které se Evropa již dlouho zasazuje, je nyní obecně přijímáno. K jeho prosazení bude zapotřebí společného úsilí a spolupráce Evropské unie, Spojených států amerických, Organizace spojených národů, Ruska a zemí tohoto regionu, ale především samotných Izraelců a Palestinců.

Oblast Středozemního moře obecně se stále potýká s vážnými problémy hospodářské stagnace, sociálních nepokojů a nevyřešených konfliktů. Je v zájmu Evropské unie, aby v rámci barcelonského procesu i nadále středomořským partnerům pomáhala prostřednictvím účinnější hospodářské, bezpečnostní a kulturní spolupráce. Rovněž by se mělo zvážit širší zapojení v arabském světě.

Mezinárodní řád založený na účinném multilateralismu

Ve světě globálních hrozeb, globálních trhů a globálních médií závisí naše bezpečnost a prosperita stále více na účinném mnohostranném systému. Jedním z našich cílů je rozvoj silnější mezinárodní společnosti, dobře fungujících mezinárodních institucí a mezinárodního řádu založeného na konkrétních pravidlech.

Zavázali jsme se k dodržování a rozvoji mezinárodního práva. Základním rámcem pro mezinárodní vztahy je charta Organizace spojených národů. Za zachování celosvětového míru a bezpečnosti nese primární odpovědnost Rada bezpečnosti OSN. Posílení Organizace spojených národů a její vybavení prostředky nezbytnými k plnění jejích povinností a k účinnému jednání je pro Evropu hlavním úkolem.

Chceme, aby mezinárodní organizace, režimy a smlouvy účinně reagovaly na hrozby pro celosvětový mír a bezpečnost, a proto musíme být připraveni jednat, pokud dojde k porušení jejich pravidel.

Klíčové instituce mezinárodního systému, jako je Světová obchodní organizace (WTO) a mezinárodní finanční instituce, rozšířily řady svých členů. Do WTO vstoupila Čína a o vstupu jedná Rusko. Měli bychom proto usilovat o rozšíření členské základny těchto institucí a zároveň zachovat jejich vysokou úroveň.

Jedním ze základních kamenů mezinárodního systému je transatlantické partnerství. Je nejen v našem oboustranném zájmu, ale posiluje i mezinárodní společenství jako celek. Jeho významným vyjádřením je NATO.

Podobně posilují řádnou správu věcí veřejných na celém světě i regionální organizace. Pro Evropskou unii je obzvláště důležitá síla a účinnost OBSE a Rady Evropy. Další regionální organizace, jako jsou ASEAN, MERCOSUR a Africká unie, významným způsobem přispívají k lepšímu celosvětovému pořádku.

Podmínkou mezinárodního pořádku založeného na pravidlech je, aby se právo odvíjelo od vývoje situace v oblastech, jako je například šíření zbraní, terorismus a globální oteplování. Máme zájem na dalším rozvoji stávajících institucí, například Světové obchodní organizace, i na podpoře institucí nových, jako je Mezinárodní trestní soud. Naše vlastní evropská zkušenost dokazuje, že bezpečnost lze zvýšit skrze budování důvěry a režimy kontroly zbrojení. Tyto nástroje mohou také významným způsobem přispět k bezpečnosti a stabilitě jak v našem sousedství, tak i dále za hranicemi.

Kvalita mezinárodního společenství se odvíjí od kvality vlád, které ho tvoří. Nejlepší ochranou naší bezpečnosti je svět sestávající z odpovědně spravovaných demokratických států. Nejvhodnějším způsobem posílení mezinárodního řádu je šíření řádné správy věcí veřejných, podpora sociálních a politických reforem, boj proti korupci a zneužívání pravomocí, zavádění zásad právního státu a ochrana lidských práv.

Mocným nástrojem k prosazování reforem mohou být politiky v oblasti obchodu a rozvoje. Evropská unie a její členské státy mají, jakožto největší poskytovatel oficiální pomoci a největší obchodní subjekt na světě, tu nejlepší možnost tyto cíle sledovat.

Podpora lepší správy věcí veřejných prostřednictvím programů pomoci, podmíněnosti a cílených opatření v oblasti obchodu zůstává i nadále důležitou součástí naší politiky, kterou bychom měli ještě více posilovat. Svět, vnímaný jako místo poskytující spravedlnost a příležitost pro každého, bude bezpečnější pro Evropskou unii i její občany.

Řada zemí se od mezinárodního společenství odvrátila. Některé se izolovaly, jiné vytrvale porušují mezinárodní normy. Je žádoucí, aby tyto země našly cestu zpět do mezinárodního společenství, a EU by měla být připravena jim poskytnout pomoc. Zemím, které nejsou ochotné k návratu, by mělo být jasné, jakou cenu za takový postoj musí zaplatit, a to i pokud jde o jejich vztahy s Evropskou unií.

Vysoký představitel EU Javier Solana, ministryně zahraničí USA Hillary Rodham Clintonová, ministr zahraničí ČR Karel Schwarzenberg a komisařka EU pro vnější vztahy Benita Ferrero-Waldnerová na tiskové konferenci po zasedání ministrů EU a USA konaném v rámci českého předsednictví EU

III. Vliv na Evropskou politiku

Evropská unie učinila na cestě k soudržné zahraniční politice a účinnému zvládnání krizí znatelný pokrok. Máme k dispozici nástroje, které mohou být účinně využity, jak jsme již dokázali na Balkánském poloostrově i jinde. Pokud však máme přispět způsobem odpovídajícím našim možnostem, musíme být aktivnější, soudržnější a akceschopnější. A musíme spolupracovat s ostatními.

Aktivnější při plnění našich strategických cílů. To se týká používání celé škály nástrojů pro zvládnání krizí a předcházení konfliktům, které máme k dispozici, včetně politických, diplomatických, vojenských, civilních, obchodních a rozvojových činností. K boji proti novým, stále se měnícím hrozbám je zapotřebí aktivních politik. Musíme vytvořit strategickou kulturu, která podporuje včasnou, rychlou a v případě potřeby silnou intervenci.

Jako unie 25 členů, která vynakládá více než 160 miliard EUR na obranu, bychom měli být schopni provádět několik operací současně. Prováděním operací, do nichž budou zapojeny jak vojenské, tak civilní schopnosti, bychom mohli dosáhnout přidané hodnoty.

Evropská unie by měla poskytovat podporu Organizaci spojených národů v jejím boji proti hrozbám celosvětovému míru a bezpečnosti. EU je odhodlána posílit spolupráci s OSN, s cílem pomoci zemím, ve kterých skončily konflikty, a zvýšit svou podporu OSN v případech krátkodobého zvládnání krizí.

Musíme být schopni jednat dříve, než se situace v zemích kolem nás zhorší, jakmile se objeví náznaky možného šíření zbraní a než dojde k humanitárním krizím. Preventivní angažovanost může zabránit vzniku daleko závažnějších problémů v budoucnosti. Evropská unie, která přijímá větší zodpovědnost a jedná aktivněji, bude mít i větší politickou váhu.

Akceschopnější. Akceschopnější Evropa je na dosah, ačkoli bude ještě nějakou dobu trvat, než rozvineme svůj plný potenciál. Probíhající činnosti, zejména zřízení obranné agentury, jsou kroky správným směrem.

K přeměně našich armád ve flexibilnější, mobilnější síly, které budou schopny čelit novým hrozbám, musíme vynakládat více prostředků na obranu a využívat je účinněji.

Systematické využívání sdružených a sdílených prostředků může omezit duplicitu, provozní náklady a ve střednědobém horizontu i zvýšit schopnosti.

Téměř v případech všech větších zásahů následoval po úspěšné vojenské akci chaos v civilní oblasti. Potřebujeme větší kapacitu, aby bylo možné nasadit veškeré nezbytné civilní prostředky v krizi i po jejím skončení.

Posílené diplomatické schopnosti: potřebujeme systém, který spojí zdroje členských států a orgánů EU. K řešení problémů, které jsou vzdálenější a nejsou nám tak známé, je zapotřebí lepšího porozumění a komunikace.

Nejlepším základem pro společné akce jsou společné analýzy rizik. K tomu je zapotřebí kvalitnějšího sdílení zpravodajských informací mezi členskými státy a s partnery.

S rozvojem schopností v různých oblastech bychom měli uvažovat o širším spektru misí. Součástí mohou být společné operace za účelem odzbrojení, podpora třetích zemí v boji proti terorismu a reforma bezpečnostního sektoru. Právě reforma bezpečnostního sektoru by byla součástí rozsáhlejšího posilování institucí.

Trvalá ujednání mezi EU a NATO, zejména dohoda „Berlín Plus“, zlepšují operativní schopnost EU a vytvářejí rámec pro strategické partnerství mezi oběma organizacemi při zvládnutí krizí. V tom se odráží naše společné odhodlání postavit se výzám nového století.

Soudržnější. Smyslem společné zahraniční a bezpečnostní politiky a evropské bezpečnostní a obranné politiky je, že jsme silnější, pokud jednáme společně. V posledních letech jsme vytvořili řadu různých nástrojů, z nichž každý má vlastní strukturu a opodstatnění.

Úkolem je nyní shromáždit různé nástroje a schopnosti: programy evropské pomoci a Evropský rozvojový fond, vojenské a civilní schopnosti členských států a jiné nástroje. Všechny tyto nástroje mohou mít vliv na naši bezpečnost a na bezpečnost třetích zemí. A bezpečnost je nejdůležitějším předpokladem rozvoje.

Diplomatické úsilí, rozvojové, obchodní a environmentální politiky by se měly odvíjet podle stejného programu. V krizové situaci je jednotné vedení nenahraditelné.

Lepší koordinace mezi vnějšími činnostmi a politikami v oblasti spravedlnosti a vnitřních věcí má v boji proti terorismu a organizované trestné činnosti zásadní význam.

Větší soudržnosti je zapotřebí nejen mezi nástroji EU, ale také pokud jde o zahraničněpolitické kroky jednotlivých členských států.

Soudržné politiky jsou třeba i na regionální úrovni, zejména při řešení konfliktu. Problémy zřídkakdy vyřeší jediná země, bez podpory svého regionu, jak různým způsobem potvrzuje zkušenost z Balkánského poloostrova i západní Afriky.

Spolupráce s partnery. Neexistuje mnoho problémů, které bychom mohli vyřešit sami. Výše popsané hrozby jsou hrozbami společnými, které sdílíme se svými nejbližšími partnery. Mezinárodní spolupráce je nezbytná. Své cíle musíme sledovat jak prostřednictvím mnohostranné spolupráce v mezinárodních organizacích, tak i prostřednictvím partnerství s klíčovými aktéry.

Transatlantické partnerství je nenahraditelné. Společně mohou být Evropská unie a Spojené státy mocnou silou jednající pro dobro světa. Naším cílem by mělo být účinné a vyvážené partnerství s USA. Pro EU je to další důvod k posílení jejích schopností a zvýšení soudržnosti.

Měli bychom i nadále usilovat o navázání užších vztahů s Ruskem, neboť se jedná o důležitý prvek naší bezpečnosti a prosperity. Dodržování společných hodnot posílí pokrok na cestě ke strategickému partnerství.

S každou částí tohoto světa – s našimi sousedy na Blízkém východě, našimi partnery v Africe, Latinské Americe i Asii – nás pojí historická, zeměpisná a kulturní pouta. Tyto vztahy jsou důležitým základem. Zejména bychom měli usilovat o rozvoj strategických partnerství s Japonskem, Čínou, Kanadou a Indií, ale i se všemi, kteří sdílejí naše cíle a hodnoty a jsou připraveni se o ně zasadit.

Závěrem

Žijeme ve světě nových nebezpečí, ale i nových příležitostí. Evropská unie má dostatek sil na to, aby zásadním způsobem přispěla k boji proti těmto hrozbám i k využití těchto příležitostí. Aktivní a akceschopná Evropská unie by mohla projevit svůj vliv v celosvětovém měřítku. Tak by přispěla k účinnému mnohostrannému systému, jež vede ke spravedlivějšímu, bezpečnějšímu a jednotnějšímu světu.

Rada Evropské unie

EVROPSKÁ BEZPEČNOSTNÍ STRATEGIE – BEZPEČNÁ EVROPA V LEPŠÍM SVĚTĚ

Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie

2009 – 43 s. – 14,8 x 21,0 cm

ISBN 978-92-824-2416-2

doi: 10.2860/12447

QC-78-09-568-CS-C

Jak získat publikace EU

Publikace na prodej:

- prostřednictvím EU Bookshopu (<http://bookshop.europa.eu>);
- u vašeho knihkupce — uveďte název, vydavatele a/nebo číslo ISBN;
- obraťte se přímo na některého z našich obchodních zástupců. Jejich kontaktní údaje najdete na <http://bookshop.europa.eu> nebo je získáte zasláním faxu na číslo +352 2929-42758.

Bezplatné publikace:

- prostřednictvím EU Bookshopu (<http://bookshop.europa.eu>);
- na zastoupeních nebo delegacích Evropské komise. Jejich kontaktní údaje najdete na <http://ec.europa.eu> nebo je získáte zasláním faxu na číslo +352 2929-42758.

Rada Evropské unie
www.consilium.europa.eu

Úřad pro publikace

ISBN 978-92-824-2416-2

9 789282 424162